

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ І МУЗЕЙНО-ТУРИСТИЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ

КАФЕДРА ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Гарант освітньо-
професійної програми
доц. Марина ЗАЙЦЕВА

25 серпня 2020 р.

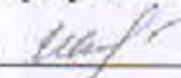
Силабус

навчальної дисципліни

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Проректор з навчальної
роботи

проф. Інна СТАШЕВСЬКА

27.08 2020 р.

«ФІЛОСОФІЯ»

Освітня програма — Туризмознавство

Спеціальність — 242 Туризм

Галузь знань — 24 Сфера обслуговування

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Харків – 2020

Силабус склав:

доктор культ., канд. філос. н., проф. каф. гуманітаристики та мистецтвознавства **Щедрін Анатолій Трофимович**

Мова навчання — українська

Силабус затверджено на засіданні гуманітаристики та мистецтвознавства протокол № 7 від «17» серпня 2020 р.

зав. каф. гуманітаристики та мистецтвознавства,
д. мистецтв., проф.

 Світлана РИБАЛКО

Силабус затверджено на засіданні групи забезпечення спеціальності 242 Туризм;
протокол №1 від «25 » серпня 2020 р.

Голова групи забезпечення Спеціальності 242 «Туризм» доктор культурології, доцент

 Любов БОЖКО
підпис

I. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ.

1.	Назва дисципліни	Філософія
2.	Викладач	Щедрін Анатолій Трофимович
3.	Контактні дані викладача	anatoliy.tshedrin@gmail.com
4.	Статус дисципліни (обо'язкова чи вибіркова)	обо'язкова
5.	Рік підготовки	2
6.	Семестр	4
7.	Лекції (год.)	20
8.	Практичні (семинарські, лабораторні) заняття (год.)	10
9.	Самостійна робота (год.)	60
10.	Індивідуальна робота (год.)	-
11.	Кількість кредитів	3
12.	Загальна кількість годин	90
13.	Види поточного контролю	опитування, фіксовані повідомлення, реферати
14.	Вид підсумкового контролю	іспит 2 сем.

II. АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ.

2.1 Місце дисципліни в програмі навчання

Навчальна дисципліна «Філософія» належить до блоку соціально-гуманітарних дисциплін, є складовою освітньо-кваліфікаційної програми підготовки фахівців з освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр».

2.2 .Пререквізити та постреквізити дисципліни

Об'єктом дисципліни «Філософія» є теоретичні аспекти світоглядного відношення «Людина – Світ», світ людини й форми його раціонального осягнення як соціокультурна визначеність. Теоретичне вивчення взаємин людини і світу, який її оточує, в їх взаємозв'язку, визначення місця людини у його перетворенні на основі теоретичного пізнання всезагальних форм буття, найбільш загальних законів розвитку суспільства і свідомості, супроводжується виникненням світоглядних форм, раціоналізованих культурних практик, що є репрезентантами сутнісної природи людини. Ці культурні практики, спрямовані на пізнання суспільства, мають притаманну їм історичну визначеність і перебувають в дослідницькому полі філософії.

Предметом дисципліни «Філософія» виступає філософія як феномен культури і цілісна культурна практика; соціокультурні контексти її буття; системи філософського знання, що включає сучасні філософські концепції.

2.3. Мета вивчення навчальної дисципліни – забезпечити глибоке засвоєння бакалаврами специфіки філософського осягнення дійсності, володіння теоретичними і методологічними основами практичної, професійної, громадсько-політичної діяльності.

2.4. Завдання вивчення навчальної дисципліни:

- усвідомити специфіку філософського знання у порівнянні з іншими загальноосвітніми і спеціальними знаннями, відмінні риси філософського світогляду у порівнянні з іншими історичними формами світогляду;

- поглибити знання про центральні проблеми філософської думки, базові філософські поняття та категорії, які є необхідними для сучасного універсального способу мислення;

- засвоїти зміст таких основних понять гносеології, як об'єкт, суб'єкт, чуттєве, логічне, інтуїція, розсудок, розум, істина, практика, емпіричне, теоретичне;

- виявити специфіку пізнання у різних сферах духовної рефлексивної діяльності: побутово-практичній, ігровій, міфологічній, художній, філософській, релігійній, науковій;

- поглибити знання про пізнання як творчий процес, акцентувати увагу на таких його аспектах, як свідоме і несвідоме у творчості, творча інтуїція, інсайт, евристика, етапи і структура творчого процесу;

- розширити уявлення про теорію і метод та їх співвідношення у пізнанні, про методологію як вчення про методи та систему методів наукового пошуку;

- поглибити знання про рівні філософської методології в системі наукового знання, сформулювати уявлення про класифікацію та систематизацію методів в науці, співвідношення філософських, загальнонаукових і конкретно-наукових методів у пізнанні;

- розширити уявлення про типи сучасної методології пізнання: універсально-об'єктивістська (природничо-наукова, гуманітарно-наукова), феноменологія, герменевтика, екзистенційно-ментальна, постмодерністська (деконструктивістська);

- усвідомити основний зміст діалектики як всезагальної теорії суцього й всезагального методу його дослідження і вивчення, ознайомитись з альтернативами діалектики, що склалися в історії пізнання.

2.5. Найменування та опис компетентностей, формування яких забезпечує вивчення дисциплін:

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Філософія» студент повинен набути **загальні компетентності**:

- розуміння та власне осмислення основних світоглядних концепцій і принципів у навчанні і професійній діяльності

- розуміння основних етапів становлення філософії як особливої сфери людської діяльності, культурної практики;

- розуміння тісних зв'язків проблем філософії з курсами психології, соціології, релігієзнавства, культурології;

- розуміння концептуальних філософських проблем, які, зазвичай, вважають «вічними».

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Філософія» студент повинен набути **спеціальні компетентності (знання, вміння, навички)**:

Внаслідок вивчення дисципліни «Філософія» студенти повинні **знати**:

- основні функції і роль філософії в суспільстві;

- основні закони, принципи та категорії філософії, особливості їх виявлення в міжнародних відносинах та економічній діяльності;

- об'єкт, предмет, структуру філософії як науки;

- досягнення світової філософської думки, історію становлення, основні етапи і особливості розвитку філософії, її історичні типи;

- основні форми буття, діалектику та її альтернативи, сутність, способи, рівні та форми існування матерії;

- основні концепції походження свідомості, її сутність, форми та структуру;

- феноменологію суспільної свідомості, сутність, форми та взаємозв'язок її форм;

- специфіку процесу пізнання, шляхи пізнання світу, функціонування знання в сучасному інформаційному суспільстві.

Внаслідок вивчення дисципліни «Філософія» студенти повинні **вміти**:

- обґрунтовувати свою світоглядну, громадянську та професійну позицію;
- самостійно аналізувати факти, явища та процеси в системі «людина - світ» в їх діалектичному взаємозв'язку та з урахуванням змін, що відбуваються в світі і в країні;
- аналізувати соціально значимі проблеми і процеси життя, їх розвиток у майбутньому.

Внаслідок вивчення дисципліни «Філософія» студенти повинні *мати навички*:

- логічно коректно використати концептуальний апарат своєї науки;
- грамотно готувати й аналізувати тексти, документи, чітко і ясно формулювати суть виникаючих у процесі професійної діяльності проблем;
- правильно висувати й ефективно перевіряти гіпотези, що виникають в процесі наукового дослідження.
- правильно користуватися методологією пізнання проблем розвитку культури та культуротворчої діяльності.

III. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Філософія в універсумі культури. Методологічні аспекти історико-філософських досліджень.

Тема 1. Філософія як соціокультурний феномен та культурна практика, її людські виміри та сенс.

Світогляд як духовно-практичний спосіб освоєння світу. Сутнісні та змістовні аспекти розуміння світогляду. Структура світогляду. Його історичні типи: міфологічний, художній, релігійний, науковий, філософський. Філософія як теоретична основа і узагальнююча форма світогляду.

Філософія як специфічний тип світорозуміння. Предмет філософії. Коло філософських роздумів: людина і світ, буття духовне і тілесне. Функції філософії: онтологічна, гносеологічна, методологічна, аксіологічна, культурно-гуманістична, прогностична. Філософія і життя.

Філософія в системі культури: філософія і міфологія, філософія і мистецтво, філософія і релігія, філософія і наука, філософія і мораль, філософія й історія, філософія і політика, філософія і право, філософія і педагогіка, філософія і культуротворчість, філософія й інформація. Філософія як теоретико-методологічна основа культури, її узагальнення та квінтесенція.

Загальноцивілізаційне значення філософського знання.

Тема 2. Філософія Стародавнього Світу як історичний тип філософії.

Становлення філософського знання. Історія філософії як історія виникнення і розвитку теоретичного мислення.

Міфологічні засади філософії. Філософія Давнього Єгипту і Вавілонії. Давньоіндійська філософія: а) світоглядні системи – брахманізм, бхагаватизм, буддизм, джайнізм; б) перші філософські системи /даршани/ - йога, санкх'я, міманса, веданта, вайшешика, н'яя, чарвака - локаята. Давньокитайська філософія: а) початки філософського мислення; б) наївно-стихийне вчення Лао-цзи; в) конфуціанство; г) вільнодумство Ян Чжу; д) моралізм Мен-цзи; ж) моїзм; з) «школа законників»; логіки-софісти; і) філософія Ван-Чуна.

Антична філософія. Досократівська філософія: а) попередники перших філософів – мілетська школа; б) Геракліт Ефеський; в) елейці; г) Піфагор; д) Емпедокл і Анаксагор; ж) давньо-грецькі атомісти (Левкіпп і Демокріт).

Антична філософія класичного періоду. а) софісти; б) Сократ; в) Платон; г) Аристотель. Філософія елліністичного і римського періодів: а) елліністична філософія (перипатетика, академічна філософія, епікуреїзм, стоїцизм, скептицизм, еклектицизм); б) римська філософія (просвітительство, сакралізація, неоплатонізм).

Тема 3. Філософія Середньовіччя як історичний тип філософії. Філософія Відродження як перехідний тип філософії

Середньовічна філософія. Період патристики: а) гностицизм; б) маніхейство; в) апологети (Тертуліан); г) Олександрійська богословська школа і зближення християнської віри в Бога з філософією (Оріген, Арій, Афанасій); д) Каппадокійські "батьки церкви"; ж) Аврелій Августин; з) Псевдо-Діонісій і послідовники Августина. Виникнення схоластичної філософії у Західній Європі:

а) Еріугена; б) суперечка про універсалії (Ансельм Кентерберійський, Іоан Росцелін, Гільом із Шамо, П'єр Абеляр); в) раціоналізм і натуралізм шартрської школи; г) цистерціани; д) школа Святого Віктора.

Арабська і єврейська філософія середньовіччя: а) історія і культурний розвиток арабів (Авіценна, Аввероїс, скептична містика); б) єврейська філософія.

Період розвитку схоластики: а) духовна культура і філософія; б) університети і ордени; в) пантеїстичний аристотелізм XIII ст. (олександрізм, латинський аверроїзм); г) філософсько-теологічний аристотелізм (Олександр із Гельса, Джованні Фіданца); д) Альберт Великий і Фома Аквінський; ж) Оксфордська школа в XIII ст. (Роберт Гроссетест, Роджер Бекон). Пізня схоластика: а) суспільні відносини в XIV-XV ст. і ситуація в філософії (Дунс Скот); б) томізм, скотізм, аверроїзм, неоплатонівський альбертизм і містика; в) Уільям Окка і оккаїзм, Джон Уікліф.

Філософія Ренесансу. Епоха, культура, філософія. Гуманізм в Італії: а) початок італійського гуманізму (Данте Аліг'єрі, Франческо Петрарка); б) платонізм Ренесансу (Мареліо Фічіно, Пікко делла Мірандола); в) аристотелізм Ренесансу (П'єтро Помпонаці). Реформація. Гуманісти заальпійських європейських країн (Мішель Ейкем де Монтень). Натурфілософія Ренесансу і нове природознавство: а) нове природознавство; б) філософія природи (Микола Кузанський, Бернардіно Телезіо, Джордано Бруно).

Соціальні теорії: а) ідеологія централізованої держави (Ніколо Макіавеллі, Жан Боден); б) теорія природного права; в) попередники утопічного соціалізму (Томас Мор, Томазо Кампанелла).

Тема 4. Філософія Нового часу як історичний тип філософії та його соціокультурна динаміка.

Філософія Нового часу: а) початок формування філософської думки Нового часу (Френсіс Бекон, Рене Декарт, картезіанство, П'єро Гассенді); б) англійська філософія XVII ст. Філософська концепція Томаса Гоббса. Філософія Джона Локка; в) раціоналістична філософія Спінози, Лейбніца, Вольфа; г) сенсуалістична філософія і критична реакція на неї (Джордж Берклі, Давид Юм). Французька філософія XVIII ст.: а) початок формування (П'єр Бейль, Жан Мельє, Монтеск'є); б) просвітянство (Вольтер, Руссо, Мореллі, Кондорсе); в) енциклопедисти (Ламетрі, Дідро, Гольбах, Гельвецій).

Німецька класична філософія: а) філософія історії Гердера; б) Кант - родоначальник німецької класичної філософії; в) Фікте – філософія дії, діалектика; г) Шеллінг – філософія тотожності; д) Гегель – його метод і система філософії; ж) антропологічна філософія Фейєрбаха.

Тема 5. Сучасна світова філософія: стан, динаміка, перспективи розвитку. Українська філософія в контексті світового історико-філософського процесу.

Посткласична філософія XIX – початку XX ст.: 1. Філософія марксизму: а) проблеми: буття - мислення, матерія - свідомість, матеріальне – ідеальне; б) проблема методу в діалектико-матеріалістичній філософії; в) філософія і практика; г) матеріалістичне розуміння історії; д) взаємозв'язок і взаємовідношення суспільного буття та суспільної свідомості; ж) періодизація суспільно-історичного процесу; з) вчення про місце і роль капіталізму в історії. 2. Позитивізм XIX ст.: а) програма позитивної філософії О. Конта; б) філософія і наука, предмет філософії; в) класифікація наук; г) «Закон трьох стадій розвитку людського духу» Конта як універсальний закон історії; д) місце соціології в системі наук; ж) концепція еволюціонізму Г. Спенсера; з) органічна теорія суспільства Спенсера. 3. Неокантіанство: а) неокантіанство і І. Кант; б) Марбургська школа; в) критика кантівської «речі у собі» і логіка науки (Г. Коген, П. Наторп); г) Баденська школа неокантіанства (В. Віндельбанд, Г. Ріккерт). 4. Ірраціоналізм і філософія життя: а) валюнтаризм А. Шопенгауера; б) світ як прояв волі і уяви; в) метафізика моралі; г) песимізм; д) екзистенціальна діалектика С. К'єркегора (вчення про “стадії життя”, “моральна діалектика” як засіб самовизначення людини); ж) філософія Ф. Ніцше (“народження трагедії із духу музики”, програма “переоцінки всіх цінностей”, “імморалізм” і критика моралі, нігілізм, “воля до влади”, ідеал “надлюдини”, ідея “вічного повернення”); з) морфологія культури і основні ідеї філософії історії О.Шпенглера; і) інтуїтивізм в філософії А. Бергсона (поняття інстинкту, інтелекту, інтуїції у “Творчій еволюції”).

Філософія у XX столітті: 1. Головні проблеми і тенденції XX ст.: а) основні “школи” і “тематичні напрями”; б) сцієнтизм і антисцієнтизм; в) місце і роль філософії у культурі XX ст. 2. Прагматизм у контексті американської духовної традиції (Ч. Пірс, У. Джеймс, Д. Дьюї). 3. Психоаналіз і філософія неофрейдизму: а) фрейдизм як філософський світогляд; б) З. Фрейд про філософію історії і культури; в) аналітична психологія К. Юнга і колективне несвідоме; г) архетип

і символ; д) гуманістичний психоаналіз Е. Фромма. 4. Екзистенціальна філософія: а) соціально-історичні та духовні джерела екзистенціалізму; б) унікальність людського буття як філософська проблема; в) поняття екзистенції; г) поняття “межевої ситуації”, свобода і екзистенція; д) світський (М. Хайдегер, Ж.-П. Сартр, А. Камю) і релігійний (К. Ясперс) екзистенціалізм; ж) М.Хайдегер і «подолання» метафізики. Ж.-П. Сартр про свободу і «проект». 5. Філософська антропологія: а) ідеї філософської антропології М. Шелера. 6. Феноменологія: а) Е. Гуссерль: програма філософії як «строкої науки»; б) критика психологізму у філософії свідомості; в) поняття інтенціальності свідомості; г) метод феноменологічної редукції. 7. Релігійна філософія: а) основні тенденції західно-філософської думки у ХХ ст.; б) католицька філософія (неотомізм, неоавгустинізм); в) протестантська філософія («діалектична теологія»); г) «інтеграційний гуманізм» Ж. Марітена; д) релігійно-філософська система П. Тейяра де Шардена. 8. Філософська герменевтика: а) М. Хайдегер про герменевтику як феноменологію людського буття; б) герменевтичне коло Гадамера. 9. Структуралізм і пост структуралізм; структурна антропологія К. Леві-Строса. 10. Аналітична філософія: а) становлення і джерела (Дж. Мур, Б. Рассел, Л. Вітгенштейн); б) основна тематика аналітичної філософії; в) філософська програма неопозитивізму і її криза (Р. Карнап, Г. Рейхенбах); г) «постпозитивізм» і філософія науки (К. Поппер, Г. Башляр, Т. Кун, И. Лакатос, С. Тулмін, П. Фейєрабенд).

Філософія постмодернізму. Критика традиційної західної раціональності. Ж. Дерріда, М. Фуко, Р. Рорті та ін.

Філософія народів Росії, Білорусі, Середньої Азії, Закавказзя, Прибалтики, Молдови (Л. Ломоносов, О. Радіщев, П. Чаадаєв, О. Герцен, М. Чернишевський, В. Белінський, К. Калиновський, М. Налбандян, І. Чавчавадзе, М. Ахундов, А. Кунабаєв, Я. Райніс та ін.). Практично-моральна орієнтація філософії. Взаємозв'язок філософії, природничих наук і літератури. Філософія історії. Релігійна філософія та ірраціоналізм (Ф. Достоевський, В. Соловйов, С. Франк, В. Розанов, М. Бердяєв, Л. Шестов, П. Сорокін, М. Лоський та ін.). Ідея всеєдності. Філософія космізму як напрям некласичної філософії.

Філософії в Україні як явище світової культури. Становлення і розвиток світогляду давніх слов'ян: давньослов'янська міфологія, світогляд «Велесової книги», запровадження християнства. Філософські ідеї в системі культури Київської Русі (Іларіон Київський, Данило Заточеник, Кирик Новгородець, Кирило Філософ, Клим Смолятич, «Бджола»). Філософія доби формування українського етносу: а) філософська думка періоду етнокультурної катастрофи – татаро-монгольської навали; б) ідеї в етно-релігійній та політико-правовій думці (Станіслав Оріховський-Роксолан, Христофор Філарет, Іван Вишенський, Віталій з Дубна, Ісайя Копинський, Кирило Транквіліон-Старовецький, Касіян Сакович, Пилип Орлик та ін.). Становлення філософії Українського духу у Києво-Могилянській Академії (І. Гізель, Ф. Прокопович, Г. Щербацький, П. Лодій та ін.). Г.С. Сковорода - фундатор філософії українського духу. Філософія вітчизняного просвітництва (Т. Осиповський, І. Тимковський, В. Каразін, І. Ризький, М. Максимович та ін.). Український романтизм (М. Гоголь, М. Костомаров, П. Куліш, та ін.). Філософські ідеї Т.Г. Шевченка. Академічна філософія в Україні (А. Дудрович, О. Новицький, С. Гогоцький, О. Козлов, П. Юркевич, В. Лесевич, О. Гіляров, Г. Челпанов та ін.). Філософські думки в працях О. Потєбні, С. Подолинського, М. Драгоманова, В. Антоновича. Філософські погляди видатних українських письменників кінця ХІХ - початку ХХ ст. (І. Франко, П. Грабовський, М. Коцюбинський, Л. Українка). Філософсько-богословський часопис «Віра і Розум» (Харків; 1884-1917) та його місце в історико-філософському процесі. Філософія періоду відродження українського духовного життя (В. Винниченко, М. Грушевський, В. Зеньковський та ін.). Філософія національної самобутності (Д. Донцов, В. Липинський, І. Лисяк-Рудницький та ін.). Філософська спадщина Д. Чижевського. Філософія в Україні у радянський період: а) філософія 20-30 років; б) філософські розвідки у 50-х роках; в) філософська думка у 60-і роки; г) філософський доробок другої половини ХХ ст. Київська філософська школа: люди, ідеї, здобутки. Розробка філософських проблем в Україні сьогодні.

Розділ 2. Основні проблеми філософського пізнання світу. Філософська картина світу та її чинники в динаміці світового історико-філософського процесу.

Тема 6. Філософський зміст проблеми буття. Матерія, її основні атрибути та рівні самоорганізації: рефлексія в контексті історичних типів філософії.

Формування науково-філософського поняття матерії. Фундаментальна роль категорії матерія в системі філософського матеріалізму. Визначення матерії та його значення для пізнавальної і практичної діяльності, науки і практики.

Сучасна наука про складну систему організації матерії та її властивості. Філософія про безліч і єдність світу. Матерія і рух. Основні форми руху матерії. Їх якісна специфіка, єдність і взаємозв'язок. Сучасна наука про проблеми класифікації форм руху матерії.

Простір і час. Взаємозв'язок матерії, руху, простору, часу. Сучасні наукові погляди на простір і час. Антропний принцип в сучасній космології.

Соціальний час і простір та їх субстанція – соціальна матерія. Космізація людської діяльності та її напрямки.

Життєві коріння і філософська рефлексія проблеми буття. Буття як реальність та поняття, його головні форми і рівні. Еволюція поняття буття в світовій філософії. Специфіка людського буття. Поняття субстанції, його світоглядне і методологічне значення. Онтологічні засади культуротворчих процесів. Об'єктивна та суб'єктивна діалектика. Принцип тотожності буття і свідомості в соціокоді європейської культури. Суб'єктивна діалектика як наука про розвиток мислення, відображення об'єктивної діалектики.

Тема 7. Онтологія свідомості в контексті історичних типів філософії. Проблема несвідомого в історії культури. Духовні виміри буття людини

Феноменологія в системі філософії. Душа, дух, духовність. Релігійно-філософське тлумачення духовності. Еволюційно-біологічні, культурно-історичні та соціальні передумови розвитку психіки. Філософське розв'язання психофізіологічної проблеми. Основні сфери психічного: «Воно», «Я», «Над – Я», «Самість». Проблема соціального характеру. Структура і функції емоцій, різноманітність емоційних станів (афекти, переживання, ситуації стресів, фрустрації). Світ душевно-емоційного спілкування (віра, надія, любов, порядність, прихильність).

Свідомість у структурі людської життєдіяльності. Свідомість як гносеологічний, онтологічний та соціологічний феномен. Природні та соціально-історичні засади свідомості. Свідомість і психіка. Свідомість і самосвідомість. Пізнавальна, оцінююча, цілепокладаюча та мотиваційна функції свідомості.

Суспільна та індивідуальна свідомість: їх взаємозв'язок. Структура суспільної свідомості та її форми. Буденна і теоретична свідомість. Ідеологія як рівень суспільної свідомості. Форми суспільної свідомості. Соціальна свідомість і соціальна діяльність.

Тема 8. Гносеологія як теорія пізнання. Соціокультурні виміри процесу пізнавальної діяльності. Філософія і методологія науки як сфера філософського пізнання й наукова дисципліна.

Теорія пізнання (гносеологія) в системі філософського аналізу. Основні принципи теорії пізнання. Історичні концепції пізнання. Пізнання як процес цілеспрямованого, соціально-детермінованого відтворення дійсності в свідомості людини. Механізми соціокультурної детермінації пізнавальної діяльності.

Суб'єкт і об'єкт пізнання, їх взаємозв'язок. Людина як суб'єкт пізнання: проблема інтерсуб'єктивності. Об'єкт як «безпосередньо дане» і об'єкт як «конструкція». Об'єкти матеріальні і ідеальні. Проблема обґрунтування знання та розуміння.

Чуттєве і раціональне, емпіричне і теоретичне, абстрактне і конкретне у пізнанні. Буденне знання і здоровий глузд. Опосередковане (раціональне, інтелектуальне, інтелігібельне) та безпосереднє (ірраціональне, містичне, «вчуваюче») пізнання. Інтуїтивне і дискурсивне пізнання. Творчий характер пізнання. Пізнання наукове і художнє. Основні рівні та етапи (факт, думка, ідея, проблема, гіпотеза, концепція, теорія) пізнання.

Проблема істини: визначення істини; істина як ціль і мета пізнання; істина як процес. Істина – суб'єктивний образ об'єктивного світу. Об'єктивність, абсолютність, відносність і конкретність істини. Істина і заблудження (помилковість, хибність). Істина і вірогідність, ймовірність. Істина монологічна і поліфонічна. Проблема критеріїв істини. Істина і право. Ціннісний вимір істини.

Наука як об'єкт філософського аналізу. Основні історичні типи відносин філософії і науки. Функції філософії у науковому пізнанні. Проблема класифікації наук. Теоретичні і емпіричні знання як фактори диференціації та інтеграції в науці. Гіпотеза, дослідні дані і теорія. Описові і

теоретичні дисципліни. Особливості історичних дисциплін. Якісні і кількісні, математизовані і нематематизовані теорії. Машинне моделювання. Феноменологічні і пояснювальні теорії. Специфіка суспільствознавчих теорій, Об'єкт гуманітарного пізнання.

Теорія як «чиста» логіка як «знята» практика. Метод як шлях, спосіб наукового пізнання. Методологія як вчення про методи, система методів наукового пошуку. Рівні методології: філософський, загальнонауковий, конкретнонауковий (методика). Діалектика як філософський метод сучасного наукового знання, логіка буття, методологія пізнання і діяльності людини. Тотожність об'єктивної і суб'єктивної форм діалектики в пізнавальному процесі. Історичні альтернативи діалектики як методології пізнання. Зміст діалектики: принципи, закони, категорії. Модифікації діалектики в сучасному науковому пізнанні. Системний аналіз. Синергетика як теорія самоорганізації систем. Концепції холізму у сучасній епістемології. Інформація як знання, передумова і об'єктивна основа для прийняття рішень, як ідеальне моделювання об'єктивної реальності. Інформаційні системи і комп'ютерні моделі дійсності. Класифікація та систематизація методів в науці. Співвідношення філософських, загальнонаукових і конкретно-наукових методів у пізнанні. Науки про природу і науки про культуру: проблема диференціації методів.

Тема 9. Філософія суспільства. Соціальна філософія як методологія розвитку соціогуманітарних наук.

Еволюція у природі та людська історія. Розвиток людської історії як суспільно-історична практика. Об'єктивні закони і суб'єктивний фактор у суспільному розвитку. Головні концепції філософії історії. Особа в історичному процесі. Становлення та розвиток суспільних систем як природно-історичний процес. Діяльність і практика як всезагальні основи відтворення людського життя. Стимули і мотиви людської діяльності. Цілепокладання і ідеали у духовно-практичному оволодінні світом. Суспільне виробництво, його структура, тенденції розвитку. Співвідношення матеріального та духовного виробництва. Продуктивні сили і суспільні форми їх розвитку. Людина як головна продуктивна сила. Сутність виробничих відносин.

Основна проблема філософії: що таке людина? В чому полягає його призначення? Людина як феномен буття. Творення людиною свого предметного середовища і самого себе. Воля як сутнісна властивість людини. Воля і розум. Воля як практична духовність. Свобода волі. Усвідомлення свободи. Необхідність, вибір, відповідальність.

Знання і цінності, суще і належне. Аксиологія як вчення про цінності. Системний характер цінностей.

Тема 10. Філософія культури. Філософські проблеми культури і цивілізації

Філософський підхід до аналізу культури. Культура і цивілізація. Проблема контактів із позаземними цивілізаціями як глобальна проблема.

Поняття культури. Світ культури і гуманістична рефлексія. Способи конструювання особистісного смислу (інтуїція, розуміння, витлумачення). Текст, знак, символ, дискурс як предметне тіло гуманітарних наук. Проблема тексту в філософії і літературі.

Культура як соціальне явище. Культура як олюднена природа, наслідок матеріалізації людського духу. Культура як рівень досконалості розвитку людини, суспільства та окремих його сфер. Роль праці і мови у становленні людини як творця і носія культури. Філософія культури як логіка становлення та розвитку світової культури. Основні проблеми культурної антропології. Національне та загальнолюдське у системі світової культури. Українська культура в глобалізованому світі. Діалог культур у сучасному світі. Інституційні засади діалогу культур. Розвиток культури та формування загальнолюдських цінностей. Функції культури.

Проблема успадкування в розвитку культури. Збереження та примноження культурних надбань. Міжнародно-правові аспекти культурного співробітництва. Пакт Рериха. Культурний нігілізм та його прояви. Культура і цивілізація. Лінійна концепція розвитку культури: теорія культурного прогресу. Теорії замкнутих цивілізацій та культур. Концепції циклічного розвитку світової культури. Концепція «зіткнення цивілізацій» С. Хантінгтона. Людство як космічна цивілізація.

Світоглядний характер потенційних можливостей гуманітарних наук.

Тематика курсу

Найменування розділу, теми	Форма заняття	Література	Завдання, год.	Вага оцінки	Термін виконання
Розділ 1. Філософія в універсумі культури. Методологічні аспекти історико-філософських досліджень					
Тема 1. Філософія як соціокультурний феномен та культурна практика, її людські виміри та сенс.	лекція семінар	95,96,99, 106-120	9	6	
Тема 2. Філософія Стародавнього Світу як історичний тип філософії.	лекція,	95,96,99, 106-120	9	6	
Тема 3. Філософія Середньовіччя як історичний тип філософії. Філософія Відродження як перехідний тип філософії.		10,21,24, 26,35,38, 41,58,63, 101,103, 162,164	9		
Тема 4. Філософія Нового часу як історичний тип філософії та його соціокультурна динаміка..	лекція	10,21,24, 26,35,38, 41,58,63, 101,103, 162,164	9	6	
Тема 5. Сучасна світова філософія: стан, динаміка, перспективи розвитку. Українська філософія в контексті світового історико-філософського процесу.	Лекція семінар	19,20,31, 44,45,70, 84,85,90,9 1 103,162	9	6	
Розділ 2. Основні проблеми філософського пізнання світу. Філософська картина світу та її чинники в динаміці світового історико-філософського процесу.					
Тема 6. Філософський зміст проблеми буття. Матерія, її основні атрибути та рівні самоорганізації: рефлексія в контексті історичних типів філософії.	лекція, семінар	96,100,10 2,105,108, 118,143	9	6	
Тема 7. Онтологія свідомості в контексті історичних типів філософії. Проблема несвідомого в історії культури. Духовні виміри	лекція, семінар	127,128, 132	9	6	

буття людини					
Тема 8. Гносеологія як теорія пізнання. Соціокультурні виміри процесу пізнавальної діяльності. Філософія і методологія науки як сфера філософського пізнання й наукова дисципліна.	лекція	18,36,39, 77,79,142, 145,151	9	6	
Тема 9. Філософія суспільства. Соціальна філософія як методологія розвитку соціогуманітарних наук.	лекція, семінар	91,95,108, 146	9	6	
Тема 10. Філософія культури. Філософські проблеми культури і цивілізації	лекція	24,128,12 9, 133,135	9	6	
Усього			90	60	

IV. Тематика семінарських занять

№ п/п	Теми семінарських занять	Кількість годин
1	Семінарське заняття № 1. Філософія, коло її проблем та роль у суспільстві. Соціокультурні виміри філософії.	2 год.
2	Семінарське заняття № 2. Сучасна світова філософія: стан, динаміка, перспективи розвитку. Історичні типи філософії в динаміці світової культури.	2 год.
3	Семінарське заняття № 3 Онтологія як вчення про буття. Еволюція проблеми буття в контексті історичних типів філософії.	2 год.
4	Семінарське заняття № 4. Гносеологія як теорія пізнання. Діалектика як теорія розвитку. Філософія науки.	2 год.
5	Семінарське заняття № 5. Філософія суспільства. Соціальна філософія як методологія розвитку соціогуманітарних наук.	2 год.

Семінарське заняття № 1. Філософія, коло її проблем та роль у суспільстві. Соціокультурні виміри філософії. – 2 год.

ПИТАННЯ:

1. Фундаментальне відношення «Людина – Світ» і проблема визначення об'єкту і предмету філософії. Об'єкт і предмет філософії у динаміці культури.
2. Поняття світогляду. Соціокультурна природа феномену світогляду. Філософія і світогляд у динаміці культури. Виникнення філософії та зміна розмірності соціокультурного простору доби цивілізації.
3. Філософія як культурна практика та її специфіка. Історичні типи філософії, їх соціокультурна розмірність, риси і тематизація.
4. Структура філософського знання та її динаміка. Диференціація та інтеграція філософського знання та культуротворчі процеси.
5. Функції філософії Філософія і культура. Місце і роль філософії в універсумі сучасної культури. Раціоналізм як цінність в сучасній культурі.

Семінарське заняття № 2. Сучасна світова філософія: стан, динаміка, перспективи розвитку. - 2 год.

План.

1. Категорія «історичний тип філософії» в історико-філософських дослідженнях. Динаміка і форми історичних типів філософії. Етнічне, національне, загальнолюдське в розвитку філософської думки
2. Від класики до некласичних філософських систем: соціокультурні засади трансформації філософської свідомості доби Модерну середини XIX ст.
3. Некласична філософія: основні напрями і нова тематизація філософських штудій епохи. Відношення до розуму і науки в філософії другої половини XIX – XX ст. Сцієнтизм та антисцієнтизм як світоглядні доміанти епохи, їх реалізація в культуротворчому процесі та філософських системах.
4. Раціоналізм доби Модерну. Раціоналістичні напрями в філософії Модерну.
 - (a) Марксистська філософія у другій половині XIX – XX ст.;
 - (b) позитивізм як напрям сучасної філософії, його еволюція;
5. (c) філософія прагматизму.
6. Філософський ірраціоналізм як індикатор нового стилю мислення в філософії.
 - (a) «Філософія життя», її особливості. Культурологічний та історіософський напрям в сучасній філософії;
 - (b) психоаналіз: від клінічної практики до психоаналітичної філософії;
7. (c) філософська антропологія та екзистенціалізм у філософії та культурі. Персоналізм;
8. (d) еволюція релігійної філософії у XX ст. Неотомізм. Тейярдизм як християнський еволюціонізм.
9. Філософія космізму: між наукою і релігією. Космізм як напрям некласичної філософії: прогнозування і проектування нового хронотопу буття цивілізації.
10. Ситуація постмодерну та постмодернізм як напрям у філософії та індикатори кризи техногенної цивілізації.

Семінарське заняття № 3. Онтологія як вчення про буття. Еволюція проблеми буття в контексті історичних типів філософії.

План

1. Життєво-практичні підстави й філософський зміст проблеми буття. Екзистенційні виміри категорії «буття». Буття і реальність. Категорія «буття» як актуалізація основної теми філософських міркувань «Я в Світі і Світ у Мені».
2. Онтологія в структурі філософського знання. Категорія «буття» в контексті філософської картини світу. Історико-філософський вимір уявлень про буття.
2. Логіко-методологічний аналіз категорії «буття». Структура, рівні й форми буття, їх осягнення філософією та сучасною наукою. Сфери буття, їх співвідношення. Проблема субстанції. Реалізація субстанціонального підходу до проблеми буття.
3. Основне питання філософії як парадигмальна засада вивчення філософської творчості та історико-філософського процесу. Поняття матерії в філософії як об'єктивної реальності та субстанції. Монізм. Дуалізм. Плюралізм.
4. Класичні і некласичні моделі буття. Методологічне значення категорії «буття» в історії філософії і культурі. Статус категорій «буття» і «не-буття» у західній і східній філософських традиціях
5. Форми і види буття. Рух, простір та час як основні атрибути матерії. Форми та рівні руху матерії, їх евристика в науковому пізнанні. Логіко-понятійний, перцептивний, соціокультурний аналіз просторово-часової структури реальності. Ритм як форма осягнення єдності руху, простору та часу в культурі і хореографічному мистецтві.

6. Онтологія в і космологія. Віртуалістика і проблема буття в філософії постмодерну. Девіантні форми осягнення буття. Епіологія та її місце в сучасній культурі.

Семінарське заняття № 4. Гносеологія як теорія пізнання. Діалектика як теорія розвитку. Філософія науки.

План.

1. Пізнання як предмет філософського аналізу в контексті історії філософії.
2. Чуттєве і логічне пізнання, їх форми. Діалектика як теорія розвитку світу, людини, пізнання, діяльності.
3. Суб'єкт і об'єкт пізнання в філософії Нового часу і Модерну. Пізнання і практика в контексті класичної та неklasичних філософських систем.
4. Проблема раціонального і ірраціонального в пізнавальному процесі. Інтуїція в науковому й позанауковому пізнанні як філософсько-культурологічна проблема. Різноманітність форм знання і пізнавальної діяльності, їх репрезентація в сучасній філософії. Проблеми істини.
5. Наукове пізнання і його специфічні ознаки, їх осягнення в філософії Новітнього часу і Модерну.
6. Методи емпіричних та теоретичних досліджень, їх розвиток та філософське осягнення. Методологія наукового пізнання в динаміці культури. Девіантні форми пізнання, їх місце в універсумі культури минулого і сьогодення.

Семінарське заняття № 5. Філософія суспільства. Соціальна філософія як методологія розвитку соціогуманітарних наук. — 2 год.

План.

1. Соціальна філософія в структурі філософського знання. Філософська думка про сутність суспільства й визначальних факторів соціальних змін: основні етапи розвитку.
2. Суспільство як об'єкт і предмет філософського аналізу. Основи суспільства: природні, економічні, духовні. Індівідоцентризм і соціоцентризм як парадигми соціального дослідження.
3. Суспільство як система: структурно-компонентний аналіз. Суспільні відносини, їх природа Об'єктивні умови й суб'єктивний фактор. Воля й необхідність. Свідомість і стихійність. Відносини матеріальні й духовні Специфіка соціального детермінізму.
4. Сутність суспільного виробництва і відтворення суспільного життя. Види виробництва та їх органічна єдність. Матеріальне виробництво як об'єкт філософсько-методологічного дослідження. Технологічний спосіб виробництва, технологічні революції. NBIC-революція та її соціальні наслідки.
5. Економічний спосіб виробництва. Продуктивні сили. Структура виробничих відносин. Відносини власності, розподілу, обміну, споживання. Глобалізаційні процеси в сучасній геоekonomіці. Суперечності розвитку геоekonomіки як соціального феномену.
6. «Споживацьке суспільство» як індикатор кризи техногенної цивілізації. Суперечності «споживацького суспільства»: «нова бідність» і «надспоживання» Культурні, антропні, екологічні виміри кризи «споживацьке суспільства».
7. Соціальна філософія в структурі сучасного наукового пізнання. Соціальна філософія і філософська антропологія. Соціальна філософія як засада розвитку історії, соціології та культурології. Соціальна філософія й негуманітарне знання.

V. Самостійна робота

№ п/п	Теми самостійної роботи	Кількість годин
1.	СР №1. Філософія в контексті культури: історія та методологія досліджень проблеми.	6 год.
2.	СР №2 . Філософська думка Стародавнього Китаю та Індії: компаративний аналіз.	6 год.
3.	СР № 3. Вчення про Логос у контексті філософії та формуванні соціокоду європейської культури.	6 год.
4.	СР № 4. Середньовічна філософія як історичний тип філософії	6 год.
5.	СР № 5. Філософія Відродження: проблема єдності філософії, науки, мистецтва. Філософія Відродження в українських землях.	6 год.
6.	СР № 6. «Філософія серця» в контексті української філософії. Київська філософська школа: доля, люди, ідеї.	6 год.
7.	СР № 7. Філософські виміри проблеми суспільного буття.	6 год.
8.	СР № 8. Філософія і методологія науки як сфера філософських досліджень	6 год.
9.	СР № 9. Філософія культури та напрями її розвитку	6 год.
10.	СР № 10. Проблема майбутнього в контексті філософії культури: утопія, наукова фантастика футурологія, прогностика як форми пізнання майбутнього.	6 год.
Разом годин		60 год.

VII. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Рівень досягнення запланованих результатів навчання перевірятиметься за допомогою таких форм контролю:

- 1) можливість застосовувати філософські теоретико-методологічні настанови і підходи в дослідженні означених наукових проблем – диспути, доповіді, проблемні семінари, командні проекти;
- 2) вміння використовувати філософський інструментарій в галузі професійної проблематики – тестування, опитування, проблемні семінари, моделювання професійних ситуацій, реферати, есе, ректорська контрольна робота;
- 3) набуття знань щодо компетентностей майбутніх фахівців;
- 4) здатність до критичного мислення у науковій роботі – монолог, діалог, полілог, обговорення, дискусія, мозковий штурм;
- 5) знаходження оптимальних рішень проблемних ситуацій у гуманітарних дослідженнях.

VIII. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Розділ 1	Розділ 1	Розділ 2	Розділ 2	Підсумковий контроль (іспит)	Сума
T1-2	T3-5	T6-8	T9-10	40%	100 балів (100%)
10%	20%	10%	20%		

Шкала оцінювання

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою
90 – 100	A (відмінно)	зараховано
82 – 89	B (дуже добре)	
74 – 81	C (добре)	
64 – 73	D (задовільно)	
60 – 63	E (достатньо)	
35 – 59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	не зараховано з можливістю повторного складання
1 – 34	F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

IX. інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номери розділу
1.	Опорні конспекти лекцій	1-4
2.	Навчальні посібники. Кейси	1-4
3.	Силабус (Навчальна програма)	1-4
4.	Програма та навчально-методичні матеріали навчальної дисципліни	1-4
5.	Засоби підсумкового контролю	1-4

X. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Абеляр П. История моих бедствий / Пьер Абеляр. – М.: Политиздат, 1992. – 335 с.
2. Августин Блаженный. Исповедь / Август Блаженный. – М. : Республика, 1995. – 541 с.
3. Античные философы / Сост., предисл. и общ. ред. доц. А. А. Аветисьяна. – К.: Изд. КГУ, 1955. – 314 с.
4. Аристотель. Политика. Афинская полития / Аристотель; Перевод / Авт. предисл., с. 5 – 32, Е. И. Темнов. – М. : Мысль, 1997. – 460 с. (из классического наследия).
5. Аристотель. Поэтика // Аристотель и античная литература. – М. : Высшая школа, 1978. – 222 с.
6. Барт Р. Избранные работы / Р. Барт. – М. : «Прогресс», 1989. – 616 с.
7. Бекон Ф. Великое восстановление наук : Соч. : В 2 т. Т. I. / Ф. Бекон. – М. : Мысль, 1971. – С. 63-83.
8. Бекон Ф.: Новый Органон : Соч. : В 2 т. Т. 2. / Ф. Бекон. – М. : Мысль, 1972. – С. 34-36, 61-123.
9. Бердяев Н. А. Философия свободы. Смысл творчества / Н. А. Бердяев. – М. : Правда, 1989. – 607 с.
10. Беркли Дж. Трактат о принципах человеческого знания : Соч. / Дж. Беркли. – М. : Мысль, 1978. – С. 149-249.
11. Бодрийяр Ж. Прозрачность зла / Ж. Бодрийяр. – М. : Добросвет, 2000. – 258 с.
12. Булгаков С. Н. Свет невечерний: Созерцания и умозрения / С. Н. Булгаков. – М. : Республика, 1994. – 480 с.

13. Витгенштейн Л. Философские работы / Л. Витгенштейн. – М. : Гносис, 1994. – 612 с.
14. Вольтер. Метафизический трактат: Филос. соч. / Вольтер. – М. : Наука, 1988. – С. 227-274.
15. Гадамер Х. Г. Истина и метод / Х. Г. Гадамер. – М. : «Прогресс», 1988. – 699 с.
16. Гегель Г. В. В. Феноменология духа : Соч. : В 14 т. Т. 4. / Г. В. Ф. Гегель. – М. : Мысль, 1959. – 440 с.
17. Гегель Г. Энциклопедия философских наук. В 3 т. / Г. Гегель. – М. : Мысль, 1977. – Т. 1. – 1974. – 452 с. – Т. 2. – 1975. – 695 с. – Т. 3. – 1977. – 471 с.
18. Гельвеций К. Мысли и размышления : Соч. : В 2 т. Т. 1. / К. Гельвеций. – М. : Мысль, 1974. – С. 569-602.
19. Гоббс Т. Левиафан : Избран. произв. В 2 т. Т. 2. / Т. Гоббс. – М. : Мысль, 1964. – С. 50-113, 149-169, 192-209, 280-304. Гольбах П. Система природы : Избран. произв. : В 2 т. Т. 1. / П. Гольбах. – М. : Мысль, 1963. – С. 53-686.
20. Дао дэ цзин. Книга пути и благодати / Ред. Ю. Кулишенко. – М. : «ЭКСМО», 2006. – 400 с.
21. Декарт Р. Рассуждения о методе : Соч. : в 2 т. т. 1. / Р. Декарт. – М. : Мысль, 1989. – С. 259-273.
22. Делез Ж. Что такое философия / Ж. Делез, Ф. Гваттари. – СПб. : Лань, 1998. – 288 с.
23. Дидро Д. Письмо о слепых, предназначенное зрячим: Соч. : В 2 т. Т. 1. / Д. Дидро. – М. : Мысль, 1986. – С. 275-321.
24. Дильтей В. Сущность философии. – М., 2001. – 384 с.
25. Диоген Лаэртский. О жизни, учениях и изречениях знаменитых философов / Ред. А. Ф. Лосев. – М. : Мысль, 1986. – 571 с.
26. Історія філософії України. Хрестоматія. – К. : Либідь, 1993. – 560 с.
27. Камю А. Сочинения / А. Камю. – М. : Прометей, 1989. – 416 с.
28. Кант И. Критика чистого разума : Соч. : В 6 т. Т. 3. / И. Кант. – М. : Мысль, 1964. – С. 68-605.
29. Киркегор С. Страх и трепет / С. Киркегор. – М. : Республика, 1993. – 383 с.
30. Конфуций. Изречения / Конфуций. – Х.: Фолио; М. : ООО «Издательство АСТ», 2000. – 448 с.
31. Кун Т. Структура научных революций / Т. Кун. – М. : Наука, 1975. – 300 с.
32. Ламетри Ж. Человек-машина : Соч. / Ж. Ламетри. – М. : Мысль, 1976. – С. 63-153.
33. Леви-Стросс К. Структурная антропология / К. Леви-Стросс. – М. : Наука, 1983. – 536 с.
34. Левінас Е. Між нами / Е. Левінас. – К. : Дух і літера, 1999. – 312 с.
35. Лейбниц Г. В. Монадология : Соч. : В 4 т. Т. 1. / Г. В. Лейбниц. – М. : Мысль, 1982. – С. 413-421.
36. Лиотар Жан-Франсуа. Состояние постмодерна / Ж.-Фр. Лиотар. – СПб. : Лань, 1998. – 160 с.
37. Литература Древнего Востока. Иран, Индия, Китай / Сост. И. Колесникова. – М. : Мысль, 1984. – 1276 с.
38. Локк Дж. Опыт о человеческом разумении : Соч. : В 3 т. Т. / Дж. Локк. – М. : Мысль, 1985. – С. 3-40, 154-198, 212-215, 345-369.
39. Лосев А. Ф. Философия, мифология, культура / А. Ф. Лосев. - М. Политиздат, 1991. – 525 с.
40. Мамардашвили М. Как я понимаю философию / М. Мамардашвили. – М. : «Прогресс», «Культура», 1992. – 415 с.
41. Маркс К. Предисловие к работе «Критика политической экономии» : Соч. – 2-е изд. / К. Маркс – М. : Госполитиздат, Т. 13 – 1959. – 770 с.

42. Маркс К. Экономическо-философские рукописи 1844 г. : Сочинение / К. Маркс, Ф. Энгельс. – 2-е изд. – М. : Политиздат, – Т. 42. – 1977. – 535 с.
43. Маркузе Г. Эрос и цивилизация. Одномерный человек / Г. Маркузе. – М. : АСТ, 2003. – 526 с.
44. Материалисты Древней Греции. Собрание текстов Гераклита, Демокрита, Эпикура / Общ. ред. и вступит. ст. проф. М. А. Дынника, с. 5 – 38. – М. : Госполитиздат, 1955. – 239 с.
45. Ницше Ф. Сочинения : в 2 т. / Ф. Ницше. – М. : Мысль, 1996. – Т. 1. – 832 с. ; Т. 2. – 829 с.
46. Паскаль Б. Мысли / Б. Паскаль. – М. : Эксмо-пресс, 2000. – 368 с.
47. Платон. Федон, Пир, Федр, Парменид. / Общ. ред. А. Ф. Лосева, В. Ф. Асмуса, А. А. Тахо-Годи ; Примеч. А. Ф. Лосева и А. А. Тахо-Годи ; Пер. с древнегреч. – М. : «Мысль», 1999. – 528 с.
48. Платон. Филеб, Государство, Тимей, Критий. / Общ. ред. А. Ф. Лосева, В. Ф. Асмуса, А. А. Тахо-Годи. – М. : «Мысль», 1999. – 656 с.
49. Плотин. Избранные трактаты / Плотин. – Мн. : Харвест; М. : ООО «Издательство АСТ», 2000. – 319 с.
50. Поппер К. Открытое общество: в 2 т. / К. Поппер. – М. : Политиздат, 1992. Т. 1. – 148 с. ; Т. 2. – 528 с.
51. Потебня А. А. Слово и миф / А. А. Потебня. – М. : Правда, 1989. – 623 с.
52. Рассел Б. История западной философии / Б. Рассел. – Р/Д Феникс, 2002. – 991 с.
53. Руссо Ж.-Ж. Рассуждение о происхождении и основаниях неравенства между людьми: Трактаты / Ж.-Ж. Руссо. – М. : Мысль, 1969. – С. 31-108.
54. Сартр Ж. П. Стена : избранные произведения / Ж. П. Сартр. – М. : Политиздат, 1992. – 480 с.
55. Сенека Л. А. Нравственные письма к Луцилию / Луций Анней Сенека; Изд. подгот. С. А. Ошеров. – Репринт, воспр. изд. 1977 г. – М. : Науч.-изд. Центр «Ладомир» ; Наука, 1993. – 383 с.
56. Сковорода Г. Твори / Г. Сковорода у 2-х т. – К. : АТ «Обереги», 1994.
57. Соловьев В. С. Сочинения в двух томах / В. С. Соловьев. – М.: Мысль, 1988. – 321с.
58. Спиноза Б. Приложение, содержание, метафизические мысли: Избран. произв.: В 2 т. Т. 1. / Б. Спиноза. – М. : Печатный двор, 1957. – С. 265-310.
59. Сумерки богов (Ницше Ф., Фрейд З., Фромм Э.) / Сост. и общ. ред. А. А. Яковлева – М. : Политиздат, 1990. – 398 с.
60. Тейяр де Шарден П. Феномен человека / П. Тейяр де Шарден. – М. : Наука, 1987. – 240 с.
61. Тит Лукреции Кар. О природе вещей / Тит Лукреций Кар ; Пер. с лат. Ф. Петровского; вступит. ст. Т. Васильевой. – М. : Художественная литература, 1983. – 384 с.
62. Тойнби А. Постижение истории / А. Тойнби. – М. : «Прогресс», 1991. – 736 с.
63. Українські гуманісти епохи Відродження: Антологія. Ч. 1, 2. – К. : Основи, 1995.
64. Фейерабенд П. Избранные труды по методологии науки / П. Фейерабенд. – М. : Наука, 1986. – 542 с.
65. Фейербах Л. Основные положения философии будущего : Избр. произв. : в 2 т. Т. 1. / Л Фейербах. – М. : Печатный двор, 1955. – С. 134-204.
66. Фихте И. Г. Основные черты современной эпохи : Соч. : В 2 т. Т 1 / И. Г. Фихте. – СПб. : Нева, 1993. – С. 359-618.
67. Флоренский П. А. Сочинения в двух томах / П. А. Флоренский. – М. : Правда, 1990. – 308 с.
68. Фрагменты ранних греческих философов. Часть I. От эпических теокосмогоний до возникновения атомистики / Изд. подгот. А. В. Лебедев. – М. : Наука, 1989. – 576 с.
69. Франк С. Л. Духовные основы общества / С. Л. Франк. – М. : Республика, 1992. – 511 с.

70. Фрейд З. Психология бессознательного / З.Фрейд. – М.: Просвещение, 1990. – 448с.
71. Фромм Э. Бегство от свободы / Э. Фромм. – М. : Политиздат, 1990. – 272 с.
72. Фуко М. Археология знания / М. Фуко. – К. : Ника-центр, 1996. – 207 с.
73. Фуко М. Слова и вещи / М. Фуко. – М. : «Прогресс», 1977. – 488 с.
74. Хайдеггер М. Бытие и время / М. Хайдеггер. – М. : AD Marginem, 1997. – 452 с.
75. Хрестоматія давньої української літератури (доба феодалізму) – К. : Наукова думка, 1952. – 604 с.
76. Цицерон Марк Туллий. Философские трактаты / Марк Туллий Цицерон; Пер. с лат. – М. : Наука, 1985. – 383 с.
77. Человек. Мыслители прошлого и настоящего о его жизни, смерти и бессмертии. Древний мир – эпоха Просвещения. – М. : Политиздат, 1991. – 464 с.
78. Читанка з історії філософії: У 6 т. Т. 1 : Філософія Стародавнього Світу. – К. : Фірма «Довіра», 1992. – 189 с.
79. Шеллинг Ф. В. Й. Система трансцендентального идеализма : Соч. 2 т. Т. 1. / Ф. В. Й. Шеллинг. – М. : Мысль, 1987. – С. 227-489.
80. Шеллинг Ф. Философия искусства / Ф. Шеллинг . – М. : Мысль, 1976. – 496 с.
81. Шопенгауэр А. Избранные произведения / А. Шопенгауэр. – М. : Просвещение, 1992. – 479 с.
82. Шпенглер О. Закат Европы. Т. 1 Шпенглер. – М. : Айрис-пресс, 2003. – 527 с.
83. Шпенглер О. Закат Европы. Т. 2 Шпенглер. – М. : Айрис-пресс, 2003. – 612 с.
84. Эко У. Открытое произведение / У. Эко. – СПб. : Академический проект, 2004. – 384 с.
85. Энгельс Ф. Анти-Дюринг / Ф. Энгельс. – М. : Политиздат, 1967. – 484 с.
86. Энгельс Ф. Диалектика природы / Ф. Энгельс. – М. : Политиздат, 1975. – 360 с.
87. Юнг К. Психологические труды / К. Юнг. – М. : Просвещение, 1995. – 716 с.
88. Юркевич П. Д. Философские произведения / П. Д. Юркевич. – М. : Правда, 1989. – 607 с.
89. Ясперс К. Смысл и назначение истории / К. Ясперс. – М.: Политиздат, 1991. – 527с.

Допоміжна література

Підручники. Посібники. Конспекти лекцій

90. Воронкова В. Г. Філософія: навчальний посібник для вузів/ В. Г. Воронкова. – К. : Професіонал, 2004. – 460 с.
91. Горський В. С. Історія української філософії. Курс лекцій / В. С. Горський. – К. : Наукова думка, 1996. – 286 с.
92. Данильян О. Г. Основи філософії: навч. посіб. Для вузів / О. Г. Данильян. – Х. : Право, 2003. – 351 с.
93. Духовная жизнь общества / [Н. В. Дьяченко, И. В. Степаненко] // Социальная философия : учебник / [авт. кол.: Андрущенко В. П. и др.] ; под общ. ред. В. П. Андрущенко, Н. И. Горлача. – Киев ; Харьков, 2002. – Гл. 6. – С. 366-384. – Библиогр.: 9 назв.
94. Кононов А. А. Философия: Учебник для вузов / А. А. Коновалов. – Х. : ИНЖЭК, 2003. – 226 с.
95. Развитие философской мысли в Западной Европе (XVI-XVIII вв.) / Н. В. Дьяченко // История философии : учеб. для высш. шк. / [авт. кол.: Волович В. И. и др. ; под общ. ред. Н. И. Горлача, В. Г. Кременя, В. К. Рыбалко]. – Харьков, 2002. – Разд. 2 : Философия Западной Европы, гл. 4. – С. 317-349. – Библиогр.: 13 назв.
96. Смерж Л. О. Філософія: навч. посіб. для вузів / Л. О. Смерж. – К. : Кондор, 2004. – 414 с.
97. Философия: учебник для вузов / Ред. А. С. Глушак. – К. : Укр. центр духовной культуры, 1999. – 379 с.
98. Философия: учебное пособие для вузов / Ред. Ю. А. Харин. – Минск: Театра-Системс, 2002. – 415 с.

99. Философия: учебник для вузов / Ред. Е. Волчек. – Минск : Интерпресс-сервис, 2003. – 543 с.
100. Філософія: посібник для вузів / Ред. : Є. М. Піричепій, А. М. Черній, В. Д. Гвоздецький, Л. А. Чекаль. – К. : Академія, 2001. – 575 с.
101. Філософія: навчальний посібник для вузів / Ред. С. П. Щерба. – К. : Кондор, 2003 – 352 с.
102. Філософія: світ – людина – дух: навчальний посібник для вузів / Ред. О. М. Кривуля. – Х. : Прометей, 2003. – 296 с.

Словники

103. Аверинцев С. С. София-логос / С. С. Аверинцев. – К. : Логос, 2001. – 461 с.
104. Дидье Ж. Философский словарь / Ж. Дидье. – М. : Международные отношения, 2000. – 537 с.
105. 100 знаменитых мудрецов / Сост.: Е. К. Васильева, Ю. С. Пернатъев. – Х. : Фолио, 2002. – 510 с.
106. Новейший философский словарь / Сост. А. А. Грицанов. – Минск : Интерпресссервис; Книжный дом, 2000. – 1280 с.
107. 120 Философов. Жизнь. Судьба. Учение. Мысли: справочник по истории философии / Ред. и сост. П. С. Таранов. – Симферополь : Возможности Киммерии, 2002. – В 2 т. : Т. 1. – 684 с., Т. 2. – 702 с.
108. Філософія: довідник / Ред. : П. Кунцман, Ф. Буркард, Ф. Відман. – К. : Знання-Прес, 2002. – 270 с.
109. Філософський енциклопедичний словник / НАН України. інст. Філософії ім. Г.С. Сковороди. / Ред. В. І. Шинкарук. – К. : Абрис, 2002. – 742 с.

Додаткова література

110. Бичко Б. Генеза антропологічних концепцій католицької філософії / Б. Бичко. – К. : Укр. НДПСК, 1999. – 238 с.
111. Бодрийяр Ж. Прозрачность зла: эссе об экстремальных феноменах / Ж. Бодрийяр. – М. : Добросвет, 2000. – 258 с.
112. Виндельбанд В. О свободе воли / В. Виндельбанд. – Минск : Харвест, М. : АСТ, 2000. – 206 с.
113. Гриненко Г. В. История философии: ученик для студентов вузов / Г. В. Гриненко. – М. : Юрайт, 2004. – 685 с.
114. Дьяченко Н. В. Отрицание и преемственность в развитии культуры / Н. В. Дьяченко. – Х. : Основа, 1992. – 172 с.
115. Дяченко М. В. Філософські виміри культури / М. В. Дяченко. – Х. : ХДАК, 2007. – 206 с.
116. Дьяченко Н. В. Римские стоики: Сенека, Эпиктет, Марк Аврелий. Опыт прочтения / Н. В. Дьяченко. – Харьков: Издатель Савчук О.О., 2014. – 156 с.
117. Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія / А. М. Єрмоленко. – К. : Лібра, 1999. – 488 с.
118. Зайченко Г. А. История западной философии. Классика против постмодернизма / А. Зайченко. – Днепропетровск : Наука и образование, – 2003. – 200 с.
119. Лисенкова В.В. Культуросозидающая сущность философского образа жизни / В. В. Лисенкова. – Х. : ХГАК, 2011. – 296 с.
120. Память и забвение. Дерево истории. Собрание текстов / Сост. Л. В. Стародубцева. – Х. : Контакт, 2000. – Т. 1. – 635 с.
121. Рікер П. Про справедливість / П. Рікер. – К. : Дух і літера, 2001. – 356 с.
122. Слотердайк П. Критика цинічного розуму / П. Слотердайк. – К. : ТанDEM, 2002. – 541 с.
123. Тейлор Ч. Етика автентичності / Ч. Тейлор. – К. : Дух і літера, 2001. – 378 с.
124. Феноменологія буття людини: сучасна західноєвропейська філософська рефлексія / Под ред. О.С. Маковельченко. – К. : Укр. центр духовної культури, 1999. – 278 с.

125. Філософська антропологія: екзистенціальні проблеми / Ред. В.І. Шинкарук. – К. : Педагогічна думка, 2000. – 287 с.
126. Шейко В. М. Культура. Цивілізація. Глобалізація (кінець XIX - початок XXI ст.): монографія: у 2 т. / В. М. Шейко. – Х. : Основа, 2001. – Т. 1. – 520 с. ; Т. 2 – 400 с.
127. Шейко В. М. Формування основ культурології в добу цивілізаційної глобалізації (друга половина XIX - початок XXI ст.): монографія / В. М. Шейко, Ю. П. Богуцький. – К. : Генеза, 2005. – 592 с.
128. Эмерсон Р. Нравственная философия / Р. Эмерсон. – Минск : Харвест, М. : АСТ, 2000. – 383 с.

XI. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Світогляд як духовно-практичний спосіб освоєння світу. Структура світогляду, його історичні форми.
2. Філософія як теоретична основа і узагальнююча форма світогляду.
3. Філософія як специфічний тип світорозуміння. Предмет філософії.
4. Функції філософії: онтологічна, гносеологічна, методологічна, аксіологічна, культурно-гуманістична.
5. Філософія в системі духовної культури.
6. Філософія як теоретико-методологічна основа наукових досліджень.
7. Загальноцивілізаційне значення філософського знання.
8. Історія філософії як історія виникнення та розвитку теорії і методології пізнання.
9. Філософсько-світоглядні системи в давньоіндійській та давньокитайській філософії.
10. Проблеми теорії та методології пізнання в античній філософії: досократівський та класичний періоди.
11. Середньовічна філософія: онтологічні та гносеологічна проблематика в патристиці, схоластиці, арабській філософії.
12. Філософія Ренесансу: філософія природи (Микола Кузанський, Бернардіно Телезіо, Джордано Бруно).
13. Філософія Нового часу XVII ст.: проблеми теорії та методології пізнання (Френсіс Бекон, Рене Декарт, Джон Локк, Бенедікт Спіноза, Готфрід Лейбніць).
14. Французька філософія XVIII ст. Проблема: Природа – людина – Бог в інтерпретаціях Вольтера, Руссо, Ламетрі, Дідро, Гольбаха, Гельвеція.
15. Проблеми теорії і методології пізнання в німецькій класичній філософії (У.Кант, Ф.Ніцше, Ф.Шеллінг, Г.Гегель, Л.Фейєрбах).
16. Філософія марксизму. Проблеми: буття – мислення, матерія – свідомість, ідеальне – матеріальне, філософія – практика, діалектика – метафізика.
17. Позитивізм XIX ст. Проблеми: філософія і наука, предмет філософії, класифікація наук.
18. Неокантіанство: Марбургська і Баденська школи.
19. Ірраціоналізм і філософія життя про пізнання людини в світу (А.Шопенгауер, С.К`еркегор, Ф.Ніцше, О.Шпенглер, А.Бергсон).
20. Філософія у XX-XXI століттях: сцієнтизм та антисцієнтизм.
21. Проблеми теорії і методології пізнання в неопозитивізмі, прагматизмі, феноменології, структуралізмі, герменевтиці.
22. Проблеми пізнання людини, сенсу її буття, співвідношення чуттєвого, раціонального, ірраціонального в філософській антропології, екзистенціалізмі, неотомізмі.
23. Філософія постмодернізму. Критика традиційної західної раціональності (Ж.Дерріда, М.Фуко, Р.Рорті та ін.).
24. Практично-моральна філософія XIX-XX ст. в Росії (Л.Толстой, Ф.Достоевський, В.Соловйов, С.Франк, М.Бердяєв, Л.Шестов та ін.).
25. Філософія в Україні як явище світової культури: філософські ідеї в системі культури Київської Русі (Іларіон Київський, Данило Заточеник, Кирик Новгородець, Кирило Філософ, Клим Смолятин).

26. Гуманістичні та реформаційні ідеї у філософській думці України (кінець XV – поч. XVII ст.): Ю.Дрогобич, М.Русин, Ст.Оріховський, П.Орлик, І.Вишенський та ін.).
27. Києво-Могилянська академія – перший в Україні центр професійної філософії: натурфілософська проблематика, проблеми теорії пізнання та логіка, сутність людини та історії, морально-етична проблематика (І.Гізель, Ф.Прокопович, Г.Щербацький, П.Лодій та ін.).
28. Філософія Г.С. Сковороди: вчення про дві натури і три світи, концепція «сродної праці», принцип самопізнання, філософія серця, розуміння щастя.
29. Філософія Просвітництва і романтизму в Україні кінця XVIII – першій чверті XIX ст. (В.Каразін, М.Максимович, М.Гоголь та ін.).
30. Київська релігійно-філософська школа (П.Юркевич, О.Новицький, С.Гогоцький та ін.).
31. Початок розробки філософії української ідеї. Кирило-Мефодіївське товариство (М.Костомаров, П.Куліш, Т.Шевченко).
32. Філософсько-соціологічні погляди громадці. О.Потебня: філософське осмислення проблеми «мислення – мова». Соціальна філософія М.Дрогоманова. Філософське значення творчості І.Франка.
33. Філософія періоду відродження українського духовного життя (В.Винниченко, М.Грушевський, В.Зінківській).
34. Філософія національної самобутності (Д.Донцов, В.Липинський, І.Лисяк-Рудницький та ін.).
35. Філософська спадщина Д.Чижевського.
36. Філософія в Україні у радянський період.
37. Розробка філософських проблем в Україні сьогодення.
38. Феноменологія як вчення про свідомість. Поняття «феномен» і «ноумен», інтерпретації щодо їх співвідношення (Д.Берклі, Д.Юм, У.Кант, Е.Мах, Е.Гусерль та ін.).
39. Свідомість як гносеологічний, онтологічний та соціологічний феномен. Природні та соціально-історичні засади свідомості.
40. Пізнавальна, оцінююча, цілепокладаюча та мотиваційна функції свідомості. Творчий характер свідомості.
41. Структура свідомості. Свідомість і самосвідомість.
42. Свідомість як психічне та ідеальне. Проблема створення штучного інтелекту.
43. Суспільна та індивідуальна свідомість: їх взаємозв'язок. Структура суспільної свідомості та її форми.
44. Теорія пізнання (гносеологія) в системі філософського аналізу і в структурі функцій філософії.
45. Суб'єкт і об'єкт пізнання, їх взаємозв'язок. Історичні концепції (моделі) пізнання.
46. Людина як суб'єкт пізнання. Об'єкт як «безпосередньо дане» і об'єкт як «конструкція».
47. Чуттєве і раціональне пізнання, їх співвідношення та форми.
48. Буденне знання, здоровий глузд. Наукове знання, його ознаки та значення у людській діяльності.
49. Інтуїція, її місце і роль в науковому пізнанні та художній творчості.
50. Творчий характер пізнання, пізнання наукове і художнє.
51. Проблема істини у пізнанні: визначення істини, роль у пізнанні.
52. Об'єктивність, абсолютність, відносність і конкретність істини. Істина як процес. Співвідношення абсолютної і відносної істин.
53. Наукова істина і її критерії. Ціннісний вимір істини.
54. Наука як об'єкт філософського аналізу. Основні історичні типи відносин філософії і науки.

55. Неопозитивістські моделі еволюції науки: концепція зміни парадигми Т.Куна, методологія науково-дослідницьких програм І.Лакантоса, реконструкція історії науки П.Фейєрабендом.
56. Проблема класифікації наук. Природознавче суспільствознавче знання. Процеси диференціації та інтеграції в науці.
57. Теоретичне і емпіричне знання, їх взаємодія.
58. Форми наукового знання (факт, проблема, ідея, гіпотеза, концепція, теорія).
59. Метод як шлях, спосіб наукового пізнання. Теорія і метод.
60. Поняття методології, її рівні: філософський, загальнонауковий, конкретнонауковий (методика).
61. Діалектика як філософський метод сучасного наукового пізнання, логіка буття, методологія діяльності людини.
62. Історичні альтернативи діалектики як методології пізнання.
63. Зміст діалектики: принципи, закони, категорії.
64. Модифікації діалектики в сучасному науковому пізнанні: системний аналіз, синергетика як теорія самоорганізації систем.
65. Інформація як знання, передумова і об'єктивна основа для прийняття рішень. Інформаційні системи і комп'ютерні моделі дійсності.
66. Науки про природу і науки про культуру: проблема диференціації методів.
67. Світ культури і гуманістична рефлексія. Способи конструювання особистісного смислу (інтуїція, розуміння, витлумачення).
68. Текст, знак, символ, дискурс як предметне тіло гуманітарних наук. Проблема тексту в філософії і літературі.

XII. РЕСУРСИ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

- Бібліотека ім. В. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>.
- Журнал «Вопросы философии» [Электронный ресурс].. – Режим доступу : <http://vphil.ru/>
- Журнал «Человек» – Режим доступу : <http://courier.com.ru/homo>
- Інститут філософії ім. Г. Сковороди [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.filosof.com.ua>.
- Найвидатніші філософи світу та України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/dict.html>.
- Філософія без границ [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://platonanet.org.ua>.
- Электронная Библиотека Гумер [Электронный ресурс]. – Режим доступу: http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/index_philos.php